Zkušební katalog k státní maturitě
ve školním roce 2011/2012

DĚJEPIS

POVIJEST 2012_CS.indd 1 10.3.2012 11:10:13

Předmětová komise dějepisu pro zpracování zkušebních materiálů:

mr. sc. Dunja Modrić Blivajs, vedoucí, Filozofická fakulta Záhřebské univerzity
dr. sc. Tomislav Galović, Filozofická fakulta Záhřebské univerzity
Andrija Lovrić, prof., I. gymnázium, Záhřeb
Ivan Peklić, prof., Gymnázium Ivana Zakmardija Dijankovečkoga, Križevci
Karolina Ujaković, prof., V. gymnázium, Záhřeb

Obsah

Úvod 5
1. Zkušební oblasti 5
2. Vzdělávací výsledky 6
2.1. Úvod do historie, pravěk a raný středověk 6
2.2. Středověk a nový věk do začátku 18. století 7
2.3. Nový věk v 18. a 19. století 8
2.4. Svět 20. a 21. století 8
3. Struktura maturitní zkoušky 10
4. Technické jednotlivosti maturitní zkoušky 11
4.1. Trvání zkoušky 11
4.2. Forma zkoušky a způsob jejího vykonání 11
4.3. Pomůcky 11
5. Způsob bodování 11
5.1. Hodnocení prvního zkušebního celku 11
5.2. Hodnocení druhého zkušebního celku 11
6. Příklady úloh a podrobný návod k jejich řešení 12
6.1. Příklady úloh prvního zkušebního celku 12
6.2. Příklady úloh druhého zkušebního celku 12
7. Příprava k maturitní zkoušce 15
7.1. Rozvedení vzdělávacích výsledků 16

Úvod

Dějepis je u státní maturitní zkoušky volitelný předmět.

Zkušební katalog k státní maturitní zkoušce z dějepisu je základní zkušební dokument, který názorně popisuje, co a jakým způsobem se bude u státní maturitní zkoušky z tohoto předmětu vyžadovat ve školním roce 2010/2011.

Zkušební katalog obsahuje všechny potřebné informace a podrobné vysvětlivky o formě a obsahu zkoušky. Zkušební katalog přesně vymezuje, co se od žáků u maturitní zkoušky očekává.
Zkušební katalog vychází z platných vyučovacích osnov pro výuku dějepisu na gymnáziích[1].

Zkušební katalog obsahuje následující kapitoly:

1. Zkušební oblasti
2. Vzdělávací výsledky
3. Struktura zkoušky
4. Technické jednotlivosti zkoušky
5. Bodování
6. Příklady úloh s podrobným vysvětlením
7. Pokyny pro přípravu ke zkoušce

V první a druhé kapitole jsou obsaženy odpovědi na otázku, *co se zkouší*.

V první kapitole jsou uvedeny zkušební oblasti, tj. základní znalosti a dovednosti z dějepisu.

V druhé kapitole je na konkrétním popisu toho, co má žák umět, čemu má rozumět a co má dokázat udělat, vysvětlen způsob, jakým se budou uvedené znalosti a dovednosti prověřovat.

[1] Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete, Posebno izdanje broj 2, Školske novine, Zagreb, 1. kolovoza 1995.

Třetí, čtvrtá a pátá kapitola odpovídají na otázku, *jak se zkouší*. V nich se vysvětluje struktura a forma zkoušky, druh úloh, způsob zpracování a hodnocení jednotlivých úloh a zkušebních celků.

Šestá kapitola obsahuje příklady všech typů úloh s podrobným vysvětlením.

Sedmá kapitola odpovídá na otázku, *jak se na zkoušku připravit*.

1. Zkušební oblasti

Zkouškou z dějepisu se prověřují znalosti žáka z obecné a národní historie, které jsou uvedené v zkušebním katalogu.

Od žáků se očekává:

- znalost základní dějepisné terminologie, událostí, jevů a procesů
- pochopení[2]:
  - vztahů mezi příčinou a následkem (rozlišování a klasifikování příčin a následků historických událostí, jevů a procesů)
  - sledu historických událostí, jevů a procesů
  - historických změn a jejich kontinuity
  - historických pramenů pomocí analýzy ilustračních materiálů a textů
  - interpretace historických map, chronologických a statistických tabulek.

[2] Pochopení vyučovací látky se u zkoušky prověřuje také na historických mapách a pramenech.
Vyučovací látka, která se prověřuje na historických mapách, je v kapitole *Příprava k maturitní zkoušce* označena * a látka, která se prověřuje na historických pramenech, je tam označena **.

Prověřuje se vyučovací látka z všeobecné a národní historie od pravěku po současnou dobu, rozdělená do čtyř zkušebních oblastí.

1. Úvod do historie, pravěk a starověk
2. Středověk a nový věk do začátku 18. století
3. Nový věk v 18. a 19. století
4. Svět ve 20. a 21. století

2. Vzdělávací výsledky

V této kapitole jsou pro každou zkušební oblast uvedeny vzdělávací výsledky, tj. konkrétní popis toho, co žák musí umět, čemu musí rozumět a co musí umět udělat, aby u zkoušky uspěl.

2.1. Úvod do historie, pravěk a raný středověk

2.1.1. HISTORIE JAKO VĚDA

Žák dovede:

– používat dějepisnou terminologii
– popsat vývoj historie jako vědy.

2.1.2. PRAVĚK A PŘECHODNÉ OBDOBÍ

Žák dovede:

– vysvětlit charakteristické rysy období
– popsat život lidí.

2.1.3. VYSPĚLÉ CIVILIZACE A KULTURY STAROVĚKÉHO VÝCHODU

Žák dovede:

– určit časové a prostorové skutečnosti
– popsat zeměpisnou charakteristiku a hospodářství daného území
– vysvětlit společenský a právní systém
– popsat vývoj státu a jeho institucí
– určit a porovnat náboženství
– popsat vliv kultury, vědy a umění
– popsat migrace a mocenské střetávání.

2.1.4. ANTICKÝ SVĚT

2.1.4.1. Období starého Řecka

Žák dovede:

– vysvětlit egejský svět
– popsat, v čem se liší a v čem souvisejí politický, hospodářský a společenský život
– vysvětlit společenství i nepřátelství v době válek
– popsat, co lidstvu zanechalo řecké dědictví

2.1.4.2. Období antického Říma

Žák dovede:

– popsat, z čeho vycházela římská civilizace.

• V období římské republiky:

– popsat strukturu vojska a dobývání
– popsat organizaci moci římské říše, společensko-politické vztahy a protiklady.

• V období římské říše:

– popsat dobyvačnou a obrannou politiku a její následky
– vysvětlit politické a společenské poměry
– vysvětlit čas nejistoty, rozkolu a pádu
– popsat, co lidstvu zanechalo římské dědictví.

2.1.4.3. Počátky křesťanství

Žák dovede:

– vysvětlit význam Ježíše Krista a křesťanského hnutí po Kristově smrti.

2.1.4.4. Území Chorvatska v antickém období

Žák dovede:

– popsat stopy řecké přítomností na chorvatském území

– popsat stopy římské přítomností na chorvatském území.

2.2. Středověk a nový věk do začátku 18. století

2.2.1. OBDOBÍ RANÉHO STŘEDOVĚKU (5. – 11. STOLETÍ) V EVROPĚ, V OBLASTI STŘEDOZEMÍ A NA BLÍZKÉM VÝCHODĚ

Žák dovede:

– popsat migrace národů

– popsat velké raně středověké státy a jejich zřízení

– vysvětlit společenské zřízení

– vysvětlit vliv náboženství, vztah církve a státu

– popsat vliv kultury.

2.2.2. OBDOBÍ RANÉHO STŘEDOVĚKU (7. – 12. STOLETÍ) NA ÚZEMÍ CHORVATSKA

Žák dovede:

– vysvětlit etnogenezi a průběh přijímání křesťanství Chorvaty

– vysvětlit období chorvatského knížectví

– vysvětlit období chorvatského království

– popsat bohatství a rozmanitost chorvatské kultury raného středověku.

2.2.3. ROZKVĚT EVROPY (12. – 15. STOLETÍ)

Žák dovede:

– vysvětlit základní společenské a hospodářské rysy v období vrcholného a pozdního středověku

– popsat sílení evropských států

– popsat střetávání civilizací

– vysvětlit úlohu církve a náboženství

– popsat vliv vědy a umění.

2.2.4. OBDOBÍ VRCHOLÉHO A POZDNÍHO STŘEDOVĚKU (12. – 16. STOLETÍ) NA ÚZEMÍ CHORVATSKA

Žák dovede:

– vysvětlit státoprávní situaci

– popsat společenské vztahy

– popsat vývoj středověké Bosny

– popsat kulturní dědictví

– popsat začátky osmanského nebezpečí.

2.2.5. OBDOBÍ NOVÉHO VĚKU (16. – 18. STOLETÍ) VE SVĚTĚ A V EVROPĚ

Žák dovede:

– popsat zámořský svět

– vysvětlit velké zeměpisné objevy

– vysvětlit humanismus a renesanci

– vysvětlit protestantskou reformu a katolickou obnovu

– vysvětlit absolutismus evropských monarchů

– vysvětlit první občanské revoluce.

2.2.6. OBDOBÍ NOVÉHO VĚKU (16. – 17. STOLETÍ) NA ÚZEMÍ CHORVATSKA

Žák dovede:

– popsat chorvatskou obranu od osmanských Turků

– vysvětlit vztahy Chorvatů a Habsburků

– popsat chorvatské kraje za osmanské a benátské vlády

– popsat kulturní úroveň v uvedeném období.

2.3. Nový věk v 18. a 19. století

2.3.1. OBDOBÍ 18. STOLETÍ – „STOLETÍ ROZUMU“ NA ÚZEMÍ EVROPY A VE SVĚTĚ

Žák dovede:

– vysvětlit první průmyslovou revoluci
– vysvětlit společenský vývoj ve Francii a ve Velké Británii
– vysvětlit osvícenský absolutismus
– popsat vznik Spojených států amerických
– popsat charakteristické rysy vývoje Osmanské říše a Bosny a Hercegoviny za osmanské vlády.

2.3.2. OBDOBÍ 18. STOLETÍ NA ÚZEMÍ CHORVATSKA

Žák dovede:

– popsat osvobozenecké války
– vysvětlit vývoj Chorvatska v době osvícenského absolutismu
– popsat politickou a hospodářskou situaci v Dalmácii, Istrii a Dubrovníku
– popsat vliv kultury a vědy.

2.3.3. OBDOBÍ POSTUPNÉHO ROZVOJE OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI DO POLOVINY 19. STOLETÍ

Žák dovede:

– vysvětlit Francouzskou revoluci
– popsat Napoleonovu dobu
– vysvětlit vývoj Evropy a světa po Vídeňském kongresu
– popsat situaci v Osmanské říši v první polovině 19. století.

2.3.4. OBDOBÍ 19. STOLETÍ NA ÚZEMÍ CHORVATSKA

Žák dovede:

– popsat situaci na chorvatském území za Napoleonovy doby
– vysvětlit národní obrození a pokusy o národní integraci
– vysvětlit revoluční rok 1848/1849
– vysvětlit postavení mezi Vídní a Peští
– popsat vývoj občanské společnosti
– popsat chorvatskou emigraci.

2.3.5. OBDOBÍ DRUHÉ POLOVINY 19. STOLETÍ NA ÚZEMÍ EVROPY A VE SVĚTĚ

Žák dovede:

– vysvětlit druhou průmyslovou revoluci
– vysvětlit imperialismus
– vysvětlit ideologické a společenské vztahy v imperialismu.

2.4. Svět 20. a 21. století

2.4.1. OBDOBÍ OD ZAČÁTKU 20. STOLETÍ DO KONCE PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY

Žák dovede:

– vysvětlit důvody mezinárodního napětí v této době
– vysvětlit příčiny a průběh první světové války.

2.4.2. OBDOBÍ OD ZAČÁTKU 20. STOLETÍ DO ROKU 1918 NA ÚZEMÍ CHORVATSKA

Žák dovede:

– vysvětlit politickou situaci v Chorvatsku na začátku 20. století
– vysvětlit vojensko–politickou situaci Chorvatska za první světové války.

2.4.3. OBDOBÍ MEZI DVĚMA SVĚTOVÝMI VÁLKAMI NA ÚZEMÍ CHORVATSKA

Žák dovede:

– vysvětlit postavení Chorvatska v Království SHS

– vysvětlit postavení Chorvatska v Království Jugoslávii

– popsat vědeckou a kulturní činnost v Chorvatsku v první polovině 20. století.

2.4.4. OBDOBÍ MEZI DVĚMA SVĚTOVÝMI VÁLKAMI V EVROPĚ A VE SVĚTĚ

Žák dovede:

– vysvětlit společenskou a politickou situaci v době od mírové konference ve Versailles do velké hospodářské krize

– vysvětlit světové společensko–politické podmínky v období od velké hospodářské krize do začátku druhé světové války

– popsat vliv kultury, vědy, sportu, umění a každodenní život.

2.4.5. DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

Žák dovede:

– popsat válečné událostí

– vysvětlit roli válečné diplomacie

– popsat hrůzy války.

2.4.6. OBDOBÍ DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY NA ÚZEMÍ CHORVATSKA

Žák dovede:

– vysvětlit vojensko– politickou situaci

– vysvětlit období Nezávislého státu Chorvatska

– vysvětlit vznik jugoslávské federace

– popsat období konce války a období bezprostředně po válce.

2.4.7. DOBA PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE

Žák dovede:

– vysvětlit poválečné vztahy

– vysvětlit studenou válku

– vysvětlit období pádu „železné opony“.

2.4.8. DOBA PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE NA ÚZEMÍ CHORVATSKA

Žák dovede:

– vysvětlit postavení Chorvatska ve Federativní národní republice Jugoslávii (1945 – 1963)

– vysvětlit postavení Chorvatska v Socialistické federativní republice Jugoslávii (1963 – 1991).

2.4.9. SOUČASNÝ SVĚT

Žák dovede:

– vysvětlit integrační procesy EU

– popsat aktuální problematiku současného světa

– popsat vlivy vědy, kultury, sportu a každodenní život

– vysvětlit období samostatné a suverénní Republiky Chorvatska.

3. Struktura maturitní zkoušky

Maturitní zkouška z dějepisu se skládá ze dvou částí.

První částí se zkouší znalost základní dějepisné terminologie, události, jevů a procesů.

Strukturu první části zkoušky znázorňuje tabulka 1.

Tabulka 1. Struktura první části zkoušky

ZKUŠEBNÍ OBLAST	ÚLOHY S VÝBĚREM Z VÍCE ODPOVĚDÍ	ÚLOHY KRÁTKÉ ODPOVĚDI	CELKEM
1. Úvod do historie, pravěk a starověk	5	7	12
2. Středověk a nový věk do začátku 18. století	5	7	12
3. Nový věk v 18. a 19. století	5	7	12
4. Svět 20. a 21. století	5	7	12
CELKEM	20	28	48

V druhé části maturitní zkoušky se zkouší pochopení vztahů mezi příčinou a následkem (rozlišování a klasifikace důvodu a následků historických událostí, jevů a procesů), sledu historických událostí, jevů a procesů, historických změn a kontinuit, pochopení historických zdrojů, dějepisných map a chronologických a statistických tabulek.

Strukturu druhé části zkoušky znázorňuje tabulka 1.

Tabulka 2. Struktura druhé části zkoušky

ZKUŠEBNÍ OBLAST	ÚLOHY S VÝBĚREM Z VÍCE ODPOVĚDÍ*	ÚLOHY PŘIŘAZOVÁNÍ	ÚLOHY KRÁTKÉ ODPOVĚDI (s výchozím textem)**	CELKEM
1. Úvod do historie, pravěk a starověk	5	1	2	8
2. Středověk a nový věk do začátku 18. století	5	1	2	8
3. Nový věk v 18. a 19. století	5	1	2	8
4. Svět 20. a 21. století	5	1	2	8
CELKEM	20	4	8	32

* Úlohami s výběrem z více odpovědí se v druhé části maturitní zkoušky zkouší znalost chronologie.

** V každé úloze jsou dvě otázky spojené s výchozím materiálem (textem, obrázkem, dějepisným pramenem, ilustrací nebo fotografií).

4. Technické jednotlivosti maturitní zkoušky

4.1. Trvání zkoušky

Maturitní zkouška z dějepisu trvá **120** minut bez přestávky.

Rozvrh konání bude uveřejněn v *Průvodci státní maturitní zkouškou* a na stránkách Nacionálního centra pro zjišťování výsledků vzdělávání (www.ncvvo.hr).

4.2. Forma zkoušky a způsob jejího vykonání

Žákům se předají obaly z umělé hmoty, v kterých je *zkušební knížka, list na koncept a list na odpovědi.*

Na první pravé straně uvnitř zkušební knížky jsou otištěny pokyny k řešení úloh v testu.

Ke každé úloze je uveden návod k řešení, který obsahuje i způsob, jak se má označit správná odpověď, proto se žákům doporučuje, aby si ho pozorně přečetli.

Úlohy zavřeného typu (s výběrem z více odpovědí a úlohy přiřazování) řeší žáci označením písmena před správnou odpovědí/správnými odpověďmi. Písmena se označují znakem X. Jestliže žák označí větší počet odpovědí, než se vyžaduje v návodu, úloha se bude bodovat 0 (nula) body, bez ohledu na to, že jsou mezi nimi označeny správné odpovědi.

U úloh otevřeného typu (doplňování a krátké odpovědi) napíší žáci správnou odpověď na určené místo, které je označeno v návodu k řešení úlohy.

4.3. Pomůcky

Pomůcky, které je dovoleno používat během psaní maturitní zkoušky dějepisu , jsou propisovací tužky s modrou nebo černou náplní.

5. Způsob bodování

Celkový počet bodů je **100**.

5.1. Hodnocení prvního zkušebního celku

V prvním zkušebním celku je 20 úloh s výběrem z více odpovědí a 28 úloh krátké odpovědi.
Každá správně označená odpověď v úlohách s výběrem z více odpovědí nebo napsaná správná odpověď v úlohách krátké odpovědi se hodnotí jako jeden bod. Za správné zpracování prvního zkušebního celku žák získává maximálně 48 bodů.

5.2. Hodnocení druhého zkušebního celku

V druhém zkušebním celku je 20 úloh s výběrem z více odpovědí, 4 úlohy přiřazování a 8 úloh krátké odpovědi (s výchozím textem).

Každá správně označená odpověď v úlohách s výběrem z více odpovědí se hodnotí jako jeden bod.

Každá správně označená odpověď v úlohách přiřazování se hodnotí jako jeden bod a správné řešení celé úlohy se hodnotí čtyři body.

V úlohách krátké odpovědi (s výchozím textem) se každá napsaná správná odpověď hodnotí jako jeden bod. Za správné zpracování úlohy žák získává dva body.

Za správné zpracování druhého zkušebního celku žák získává maximálně 52 bodů.

6. Příklady úloh a podrobný návod k jejich řešení

V této kapitole jsou obsaženy příklady úloh.
Ke každému příkladu je uveden popis příslušného druhu úlohy, vzdělávací výsledek, který se touto úlohou prověřuje, správná odpověď a způsob bodování.

6.1. Příklady úloh prvního zkušebního celku

6.1.1. Příklad úlohy s výběrem z více odpovědí

Součástí této úlohy je **návod** (v kterém je naznačen způsob řešení úlohy a který je společný pro všechny úlohy tohoto typu v daném pořadí), **hlavní část** (otázky) a **čtyři nabídnuté odpovědi**, z nichž jedna je správná.

V následující úloze vyberte správnou odpověď ze čtyř navržených odpovědí. Odpověď označte znakem X a nezapomeňte opsat na list na odpovědi.

Který církevní řád vedle dominikánů vznikl jako reakce církve na šíření heretických hnutí?

A. benediktini

B. františkáni

C. jezuité

D. kapucíni

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B

VZDĚLÁVACÍ VÝSLEDEK:vysvětlit vliv církve a náboženství ve středověku

ZPŮSOB BODOVÁNÍ:

1 bod – správná odpověď

0 bodů – chybně, bez odpovědi nebo označení více odpovědí

6.1.2. Příklad úlohy krátké odpovědi

Součástí této úlohy je **návod** (v kterém je naznačen způsob řešení úlohy a který je společný pro všechny úlohy tohoto typu v daném pořadí), **hlavní část** (otázky), v které je zadáno, na co má žák odpovědět.

V následující úloze odpovězte na položenou otázku jedním slovem nebo jednoduchou větou. Odpověď napište na označené místo v zkušební knížce.

Nevyplňujte prostor na bodování.

Jak se nazývá nejvýznamnější chorvatský vědec z 18. st.? (Uveďte jméno a příjmení.)

_____.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: Ruđer Bošković

VZDĚLÁVACÍ VÝSLEDEK: popsat vliv kultury a vědy

ZPŮSOB BODOVÁNÍ:

1 bod – správná odpověď

0 bodů – chybně nebo bez odpovědi

6.2. Příklady úloh druhého zkušebního celku

6.2.1. Příklad úlohy s výběrem z více odpovědí

Úlohami s výběrem z více odpovědí v druhém zkušebním celku se zkouší znalost pořadí určitých údajů, pojmů nebo událostí. Žákům jsou nabídnuty čtyři odpovědi, které obsahují různé pořadí údajů, pojmů nebo událostí, a jen jedna odpověď z nich je správná.

V následující úloze vyberte správnou odpověď ze čtyř navržených odpovědí. Odpověď označte znakem X a nezapomeňte opsat na list na odpovědi.

Které pořadí událostí přesně vystihuje chronologii Francouzské revoluce?

A. Vyhlášena Deklarace práv člověka a občana → uvedena jakobínská diktatura → útok na Bastilu → ustaveno Direktorium

B. útok na Bastilu → vyhlášena Deklarace práv člověka a občana → uvedena jakobínská diktatura → ustaveno Direktorium

C. uvedena jakobínská diktatura → ustaveno Direktorium → útok na Bastilu → vyhlášena Deklarace práv člověka a občana

D. ustaveno Direktorium → útok na Bastilu → vyhlášena Deklarace práv, člověka a občana → uvedena jakobínská diktatura

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B

VZDĚLÁVACÍ VÝSLEDEK: vysvětlit Francouzskou revoluci

ZPŮSOB BODOVÁNÍ:

1 bod – správná odpověď

0 bodů – chybně, bez odpovědi nebo označení více odpovědí

6.2.2. Příklad úlohy přiřazování

Součástí úlohy přiřazování je **návod** (v kterém je naznačen způsob řešení úlohy a který je společný pro všechny úlohy tohoto typu v daném pořadí), **hlavní část** (otázky), **čtyři části otázky** a **šest částí odpovědi**.

V následující úloze přiřaďte ke každé části otázky označené číslicí odpovídající část odpovědi označenou písmenem. Odpovědi označte znakem X a nezapomeňte opsat na list na odpovědi.

K pojmům přiřaďte jejich význam.

1. dodatek (amendment)	A. ozbrojený konflikt uvnitř jednoho státu
2. ústava	B. forma doplnění a změny ústavy, zákona nebo nějakého jiného státního předpisu
3. konfederace	C. svaz samostatných států s volnou ústřední vládou
4. kongres	D. teritorium jedné země pod vládou nebo správou jiné země
	E. nejvyšší, základní zákon nějakého státu
	F. zákonodárná moc

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI: 1. B, 2. E, 3. C, 4. F

VZDĚLÁVACÍ VÝSLEDEK: popsat vznik Spojených států amerických

ZPŮSOB BODOVÁNÍ:

4 body všechny správné odpovědi

3 body tři správné odpovědi

2 body dvě správné odpovědi

1 bod jedna správná odpověď

0 bodů všechny chybné odpovědi, bez odpovědi nebo označení více odpovědí pro všechny části otázky

6.2.3. Příklad úlohy krátké odpovědi (s výchozím obsahem/textem)

Součástí této úlohy je **návod** (v kterém je naznačen způsob řešení úlohy a který je společný pro všechny úlohy tohoto typu v daném pořadí), **hlavní část** (otázky) , v které je zadáno, na co má žák odpovědět.

Pozorně si přečtěte historickou listinu. V následující úloze si pozorně promyslete přiložený text historického pramene a odpovězte na položenou otázku. Odpověď napište na označené místo v zkušební knížce.

„Ve jménu Otce, Syna a Ducha Svatého.

Já, bán bosenský Kulin, přisahám Tobě, kníže Krvaši, a všem dubrovnickým občanům, že budu věrný přítel Vám nyní i na věky a pravý mír udržovat s Vámi i víru pokud jsem živ. Všechny Dubrovčany, kteří chodí po mém státu, trží/obchodují, bez ohledu, kde mají bydliště nebo kudy procházejí, pravou vírou a z celého srdce budu držet bez jakéhokoli újmy, kromě případu, že mi někdo podle své vůle něco daruje. A aby jim mí celníci nečinili násilí; a pokud budou u mne, dám jim radu a pomoc jako sobě samému, kolik budu moci, bez žádné špatné myšlenky. K tomu mi dopomáhej Bůh a toto svaté evangelium. Já Radoje, dijak/žák bánův, napsal jsem tento bánův dopis od Kristova narození… léta, měsíce, srpna ve dvacátý a devátý den, na den stětí hlavy Jana Křtitele."

1. Co bán Kulin povolil dubrovnickým obchodníkům?

_____

2. Z kterého středověkého období je tato listina?

_____

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

1. volný obchod

2. z 12. století

VZDĚLÁVACÍ VÝSLEDEK: popsat vývoj středověké Bosny

ZPŮSOB BODOVÁNÍ:

2 body dvě správné odpovědi

1 bod – jedna správná odpověď

0 bodů – obě chybné odpovědi nebo bez odpovědi

7. Příprava k maturitní zkoušce

U státní maturity z dějepisu se zkouší vyučovací látka, která se v pravidelném vzdělávacím procesem zpracuje do konce čtvrtého ročníku gymnázia.

Literatura k přípravě státní maturitní zkoušky z dějepisu jsou všechny učebnice předepsané a schválené Ministerstvem vědy, vzdělávání a sportu republiky Chorvatska během uplynulého čtyřletého období.

Vzdělávací výsledky mohou žáci použít jako soupis pro kontrolu svých znalostí.

Následující text předkládá rozvedení každého vzdělávacího výsledku, aby bylo žákům jasnější, co všechno vzdělávací výsledek zahrnuje.

Úspěch u zkoušky závisí také na seznámení s metodou zkoušení.

Žákům doporučujeme:

- aby se dobře seznámili se zkušebními celky a úlohami
- aby vypracovali ukázkový příklad zkoušky.

7.1. Rozvedení vzdělávacích výsledků

7.1.1. Úvod do historie, pravěk a starověk

TÉMA	VZDĚLÁVACÍ VÝSLEDEK	CO VŠE PATŘÍ DO TOHOTO VZDĚLÁVACÍHO VÝSLEDKU?
HISTORIE JAKO VĚDA	používat dějepisnou terminologii	• definovat a použít základní dějepisnou terminologii • vyjmenovat časová období a použít různé systémy výpočtu času • klasifikovat dějepisné prameny a instituce, v nichž jsou uloženy** • uvést předměty, kterými se zabývají pomocné historické vědy**
	popsat vývoj historie jako vědy	• uvést nejvýznamnější historiky, jejich díla a porovnat metody historiografických přístupů
PRAVĚK A PŘECHODNÉ OBDOBÍ	vysvětlit charakteristické rysy období	• uvést periodizaci a charakterizovat pravěk a přechodnou dobu • uvést migrace a významné lokality ve světě i v Chorvatsku
	popsat život lidí	• porovnat typy prvních lidi, způsob života, kulturu, primitivní formy náboženství, pokusy o umělecké projevy a společnost

VYSPĚLÉ CIVILIZACE A KULTURY STAROVĚKÉHO VÝCHODU	určit časové a prostorové skutečnosti	• definovat prostor a vznik, trvání a zánik civilizací starověkého Předního východu (Egypt, Sumer, Akkad, starobabylónskou, hethitskou, asyrskou, novobabylónskou a perskou říši, Medeové, Féničané, Židé a staré civilizace Indie a Číny)*
	popsat zeměpisnou charakteristiku a hospodářství daného území	• vysvětlit, jak spojitost a vzájemná závislost jednotlivých území (zdroje přírodního bohatství) ovlivnila hospodářský rozvoj národů starověkého Východu (vyspělé zemědělství a zavlažování, řemesla, obchod – pozemní a námořní obchodní cesty, zpracování kovů, peněžnictví) a popsat regionální zvláštnosti hospodářského rozvoje jednotlivých národů (specifické výrobky)
	vysvětlit společenský a právní systém	• vysvětlit civilizační význam nejstarších zákoníků** • vysvětlit společenskou strukturu v Egyptě, v Sumeru, u mezopotamských národů, Peršanů, Židů, v Indii v árijském nebo védském období a v Číně s jejími charakteristickými zvláštnostmi**
	popsat vývoj státu a jeho institucí	• popsat a porovnat formy států a jejich vlád: městský stát s chrámovým hospodářstvím, království, císařství, centralizovaná monarchie a teokratická monarchie a vysvětlit, jak funguje jejich zřízení • uvést nejvýznamnější dynastie dynasty jednotlivých národů a států a jejich představitele s charakteristickými rysy jejich politiky* **
	určit a porovnat náboženství	• zařadit jednotlivá náboženství s jejich učením a hlasateli v čase a prostoru • porovnat společné prvky východních náboženství a vysvětlit podstatu náboženského učení Starověkého Předního východu**
	popsat vliv kultury, vědy a umění	• posoudit význam národů starověkého Předního východu: kulturní (vývoj písma a jeho význam, základní literární díla), věda a umění (stavebnictví, výtvarné umění, užité umění) * ** • vyjmenovat badatele, kteří se zabývali jednotlivými civilizacemi a jejich přínos historické vědě
	popsat migrace a mocenské střetávání	• vysvětlit migrace a stěhování Semitů a Indoevropanů a ostatních národů* • vysvětlit příčiny základních sporů o zájmové sféry a dominaci **

ANTICKÝ SVĚT **Období starého Řecka**	vysvětlit egejský svět	• zařadit egejské kultury do času a prostoru * • uvést a vysvětlit politické, hospodářské, kulturní a společenské rysy těchto kultur, jejich úlohu a význam • vysvětlit migrační procesy, formování a usídlení řeckých kmenů s následky* • rozeznat materiální stopy období, uvést badatele a mytologii relevantní pro poznání vývoje egejského světa
	popsat, v čem se liší a v čem souvisejí politický, hospodářský a společenský život	• vysvětlit příčiny rozlišnosti (přírodní, geografické, etnické a politické) a spojitosti (původ, jazyk, písmo, mytologie, zvyky, hry, náboženství) a popsat polis jako středisko života a vývoje nových společenských vztahů • uvést příčiny velké řecké kolonizace, prostor, kde se odehrávala, a její následky * • popsat vývoj zákonodárství starého Řecka na příkladech Sparty a Athén** • popsat každodenní život v řeckých polis** • vysvětlit společenské skupiny ve starém Řecku a charakteristické rysy jejich pozice a života a porovnat politické instituce a společenský a politický systém Sparty a Athén** • popsat periodizaci řecké historie
	vysvětlit společenství a nepřátelství v době válek	• vysvětlit odlišnosti, rivalitu a války: řecko–perské, peloponéské a dobývání Alexandra Makedonského a jejich vliv na společnost, hospodářství a kulturu** • popsat průběh válek a formování vojensko–politických svazků*
	popsat, co lidstvu zanechalo řecké dědictví	• popsat a rozlišit přínos antických Řeků v písmu (básnictví, drama), tvaru (výtvarné umění), myšlence (od Thaleta po Museiona), zvuku (hudba) a vědě (historie, geografie, medicína, matematika, logika…)**
ANTICKÝ SVĚT **Období antického Říma**	popsat, z čeho vycházela římská civilizace	• popsat geografickou a etnickou strukturu Apeninského poloostrova* • uvést politické, hospodářské a zvláštnosti vývoje Etrusků a popsat etruský a řecký vliv na italické kmeny** • vysvětlit vznik města Říma, systém jeho správy, společenské a politické vztahy a protiklady**

Období římské republiky	popsat strukturu vojska a dobývání	• vysvětlit příčiny, průběh a následky římských dobyvačných válek na Apeninském poloostrově a v oblasti Středomoří* • porovnat status dobytých území a vysvětlit proces romanizace • popsat strukturu a rozvoj římského vojska, válečné techniky a popsat římskou dobyvačnou politiku**
	popsat organizaci moci římské říše, společensko–politické vztahy a protiklady	• popsat organizaci a strukturu vlády, zákonodárné pozadí a společenské změny ** • vysvětlit důležitost územních, sociálních a vojenských reforem i politického soupeření **
Období císařství	popsat dobyvačnou a obrannou politiku a její následky	• určit směry dobývání v čase a prostoru ** • spojit kolonizaci a procesy romanizace • vysvětlit důležitost stanovení hranic říše (limes) průběh provincializace vojska a správy • popsat změny v hospodářství způsobené dobyvačnou i obrannou politikou; popsat vznik kolonátu a všeobecnou krizi římského impéria • vysvětlit postup barbarizace • uvést opatření k překonání krize, popsat pokus o stabilizaci za Diokleciana a za Konstantina a průběh decentralizace správy a rozdělení říše**
	vysvětlit politické a společenské poměry	• srovnat císařský systém principátu a dominátu • uvést charakteristické rysy vlády významných panovníků**
	vysvětlit dobu nejistoty, rozkolu a pádu	• vysvětlit příčiny, průběh a následky velkého stěhování národů* **
	popsat, co lidstvu zanechalo římské dědictví	• popsat charakteristické rysy římského náboženství, kultury, zvyků a každodenního života** • uvést přínos římského zákonodárství pro vývoj právní vědy** • uvést charakteristické rysy římské filosofie, literatury a historiografie s nejvýznamnějšími představiteli** • popsat strukturu, náboženskou praxi, výchovu a mravní hodnoty římské rodiny**
Počátky křesťanství	vysvětlit význam Ježíše Krista a křesťanského hnutí po Kristově smrti	• popsat raně křesťanské prameny a symboly** • popsat vznik a šíření křesťanství a uznání křesťanství a jeho další šíření**
Území Chorvatska v antickém období	popsat stopy řecké přítomností na chorvatském území	• uvést čas, místa, následky a stopy řecké přítomností na chorvatském území * **
	popsat stopy římské přítomnosti na chorvatském území	• popsat průběh šíření římské vlády na chorvatské území, překonání odporu a formování a upevnění správy (doba Augustova a Diokleciánova)* • určit nejvýznamnější cesty a střediska na dnešním chorvatském území a vysvětlit vlivy romanizace a nejvýznamnější materiální stopy římské přítomnosti* **

7.1.2. Středověk a nový věk do začátku 18. století

TÉMA	VZDĚLÁVACÍ VÝSLEDEK	CO VŠE PATŘÍ DO TOHOTO VZDĚLÁVACÍHO VÝSLEDKU?
OBDOBÍ RANÉHO STŘEDOVĚKU (5. – 11. STOLETÍ) V EVROPĚ, V OBLASTI STŘEDOZEMÍ A NA BLÍZKÉM VÝCHODĚ	popsat migrace národů	• časově a prostorově sledovat etapy a určit směry pohybu a spory národů a vysvětlit následky těch procesů na další politický, kulturní a hospodářský vývoj Evropy, Středomoří a Blízkého východu* **
	popsat velké raně středověké státy a jejich zřízení	• sledovat a srovnat vývoj raně středověkých států od vzniku do zániku: Západofranská říše za Merovejců a Karlovců. papežský stát, Svatá říše římská národa německého, říše byzantská, slovanské a balkánské státy a arabský stát* ** • vysvětlit verdunské dělení a novou politickou mapu Evropy.*
	vysvětlit společenské zřízení	• popsat základní společenské a hospodářské rysy v období raného středověku v Evropě a na Blízkém východě a uvést zvláštnosti jednotlivých států • srovnat postavení sociálních vrstev a jejich každodenní život. **
	vysvětlit vliv náboženství, vztah církve a státu	• vysvětlit vliv náboženství na ranou středověkou společnost* ** • vysvětlit vztah papeže a císaře** • vysvětlit základy islámského náboženství a popsat úlohu, kterou měl islám na šíření arabské kultury** • vysvětlit příčiny, důvody a následky střetávání náboženství** • sledovat směry šíření náboženství a jejich vliv*
	popsat vliv kultury	• uvést představitele a vlivy karolinské a otonské renesance** • identifikovat vliv Byzance jako pokračovatele antické tradice a uvést charakteristické rysy byzantského umění ** • popsat důležitost arabské kultury jako zprostředkovatele mezi antickou a evropskou středověkou kulturou**

OBDOBÍ RANÉHO STŘEDOVĚKU (7. – 12. STOLETÍ) NA ÚZEMÍ CHORVATSKA	vysvětlit etnogenezi a průběh přijímání křesťanství Chorvaty	• určit časový a prostorový průběh stěhování Chorvatů, označit prostory, kam se nastěhovali a popsat změny pro domácí obyvatelstvo* ** • vyložit první kontakty Chorvatů s křesťanstvím a postupnost příjímání křesťanství* ** • komentovat různé dějepisné interpretace a prameny o původu Chorvatů a jejich přistěhování do dnešní vlasti**
	vysvětlit období chorvatského knížectví	• uvést dobu a prostor formování prvních knížectví a politické vlivy franské říše, Byzance a Benátek* • popsat složení společnosti a správní rozdělení chorvatských knížectví ** • vysvětlit charakteristické rysy vlády jednotlivých knížat** • analyzovat dějepisné prameny, které hovoří o chorvatském knížectví, například Trpimirova darovací listina, nápis z Rižinice, listy papeže Jana VIII. určené Domagojovi a Branimirovi, Šopotský nápis aj. **
	vysvětlit období chorvatského království	• popsat teritoriální formování chorvatského království, postupnost sjednocení chorvatského etnického prostoru a procesy kroatizace pobřežních a ostrovních měst * ** • popsat společenské a politické zrání (vývoj mocenských institucí, proces feudalizace, dynastické boje a jejich následky, rozkvět měst na pobřeží a hospodářský vzestup) ** • srovnat zahraniční situaci a vliv Byzance, Bulharů, Maďarů, Benátčanů a Normanů* • vysvětlit vývoj vztahů s církví (v kontextu církevní jurisdikce, jazyka, liturgie, církevní praxe a individuálního vztahu jednotlivých chorvatských králů a papežů) **
	popsat bohatství a rozmanitost chorvatské kultury raného středověku	• objasnit vývoj, příčiny a uvést příklady trojité gramotností ** • uvést hlavní střediska kultury a písemnictví s příklady * • určit a rozlišovat na příkladech charakteristické rysy stavitelských slohů a sochařské výzdoby **

ROZKVĚT EVROPY (12. – 15. STOLETÍ)	vysvětlit základní společenské a hospodářské rysy v období vrcholného a pozdního středověku	• vysvětlit vztahy příčiny a následku týkající se rozvoje výroby a společenského pokroku (konec migrací, trojpolní (rotační) systém v zemědělství, kolonizace, demografická expanze, urbanizace, vývoj zbožně–peněžní směny) • vysvětlit a popsat společenskou hierarchii vrcholného středověku a porovnat společenské typické rysy jednotlivých období středověku** • vysvětlit politickou a hospodářskou důležitost měst při upevňování centrální moci (svobodné královské město, komuny) • popsat vzhled typického středověkého města a jeho každodenní život**
	popsat sílení evropských států	• uvést prvky a průběh rozvoje centrální moci a politických institucí evropských států ** • určit politickou úlohu jednotlivých společenských tříd a jejich úsilí o kontrolu centrální moci** • vyjmenovat a časově určit významné dynastie evropských států a národů a spojit vynikající jedince a důležité události, procesy a dokumenty** • uvést příklady a objasnit příčiny, následky a střety evropských států a jejich vliv na politickou mapu Evropy* ** • popsat mocenský vztah mezi papežem a evropskými panovníky**
	popsat střetávání civilizací	• popsat vznik a strukturu států, vlády a společností mimoevropských dobývačných národů (Seldžukové, osmanští Turci, Mongolové) • popsat proces šíření mimoevropských národů a jeho následky* • analyzovat politický, společenský a hospodářský stupeň jejich vývoje **
	vysvětlit úlohu církve a náboženství	vysvětlit příčiny, podnět, průběh a následky křižáckých válek* ** • popsat kontakty křižáků s chorvatským územím • vysvětlit vznik scholastiky a historický kontext vzniku církevních řádů** • vysvětlit příčiny, učení a působení heretických hnutí** • vysvětlit reakci církve na vznik kacířství a na formy, ve kterých se projevovalo ** • popsat učení jednotlivých církevních řádů a uvést jejich nejvýznamnější představitele**
ROZKVĚT EVROPY (12. – 15. STOLETÍ)	popsat rozvoj vědy a umění	• objasnit vztah příčiny a následku vedoucí k vzniku nové společenské situace a potřeby nového systému vzdělávání („septem artes liberales“ a „studium universitas“*) * ** • na příkladech rozpoznat charakteristické znaky románského, gotického a byzantského slohu v umění**

OBDOBÍ VRCHOLNÉHO A POZDNÍHO STŘEDOVĚKU (12. – 16. STOLETÍ) NA ÚZEMÍ CHORVATSKA	vysvětlit státoprávní situaci	• uvést dobu, okolnosti a činitele spojené se vstupem Chorvatska do personální unie s Uherskem vyjmenovat dynastie, které se střídaly na uhersko–chorvatském trůnu a uvést okolnosti, kdy docházelo k změnám • vysvětlit dobu a okolnosti teritoriálních změn* • vysvětlit význam chorvatské šlechty pro zachování chorvatské svéprávnosti a orgánů moci a vysvětlit důležitost jednotlivých právních listin a dokumentů** • spojit společenské procesy se způsobem mocenské politiky** • popsat průběh vývoje jednotlivých chorvatských šlechtických rodin a jejich vzájemné spory spolu se spory s ústřední mocí **
	popsat společenské vztahy	• popsat rozdílnost regionálního vývoje chorvatských zemí • popsat urbanizaci chorvatských zemí** • srovnat vývoj feudalismu v chorvatských zemích, uvést jeho hlavní rysy a popsat situaci jednotlivých sociálních vrstev v té době ** • vysvětlit okolnosti a důležitost založení záhřebského biskupství**
	popsat vývoj středověké Bosny	• uvést důležité mezníky vývoje Bosny od bánoviny po království a pád pod osmanskou nadvládu* • vysvětlit vývoj politických vztahů Bosny s Chorvatskem a uherskými panovníky** • vysvětlit specifické rysy hospodářského, náboženského a kulturního vývoje Bosny**
	popsat kulturní dědictví	• uvést a vysvětlit vlivy středoevropské a mediteránní kultury na vývoj chorvatského kulturního dědictví • rozeznat a rozlišit nejvýznamnější umělecká a stavitelská díla románského a gotického slohu s jejich prvky** • pojmenovat a vysvětlit význam nejznámějších děl psané kultury Chorvatů** • pojmenovat jednotlivé církevní řády v chorvatských zemích a vysvětlit přínos jejich působení*
	popsat začátky osmanského nebezpečí	• popsat postupné osmanské dobývání chorvatských zemí a organizaci odporu a obrany* • popsat situaci, která vznikla po dobytí Bosny a Hercegoviny Osmany a vysvětlit následky bitvy na Krbavském poli**

OBDOBÍ NOVÉHO VĚKU (16. – 18. STOLETÍ) VE SVĚTĚ A EVROPĚ	popsat zámořský svět	• popsat v čase a prostoru civilizace Asie a Ameriky s nejvýznamnějšími národy a státy * • rozlišit specifické rysy jejich kultur a civilizací**
	vysvětlit velké zeměpisné objevy	• popsat podmínky a příčiny zámořských objevů • uvést směr a popsat průběh objevů s nejvýznamnějšími mořeplavci a jejich objevné plavby* ** • vysvětlit následky objevů a jejich vliv na politický, hospodářský, společenský a kulturní vývoj v Evropě a ve světě ** • rozlišovat zeměpisné obzory v té době evropskému člověku známé a neznámé a popsat rozdělení kolonií*
	vysvětlit humanismus a renesanci	• uvést centra humanismu a vysvětlit příčiny jeho vzniku a sledovat šíření renesance na ostatní části Evropy* • vysvětlit pojmy humanismus a renesance a rozlišit je a hodnotit dílo a přínos významných osobností této epochy**
	vysvětlit protestantskou reformu a katolickou obnovu	• uvést a vysvětlit počátky, příčiny a průběh reformačního hnutí ** • srovnat působení tříd a jedinců na šíření reformace • uvést a vysvětlit reakci katolické církve a metody protireformačního působení ** • popsat a ukázat postupné šíření reformace, vedoucí k novému náboženskému rozdělení Evropy ** • vysvětlit příčiny náboženských válek a následky, které měly na rozložení politických sil v Evropě**
	vysvětlit absolutismus evropských monarchů	• vysvětlit pojem absolutní monarchie a uvést příčiny vzniku, hlavní představitele a charakterizovat jejich vládu** • srovnat postavení jednotlivých sociálních vrstev, střety a zájmy v době absolutních monarchií** • ukázat vliv velkých válek na sílení absolutismu*
	vysvětlit první občanské revoluce	• vysvětlit vliv války na vznik nezávislého Nizozemí* ** • uvést příčiny sporů mezi králem a parlamentem v Anglii a vysvětlit etapy revoluce** • určit politickou polarizaci sociálních vrstev, jejímž výsledkem byl vznik politických stran • vysvětlit význam revolučních událostí v Nizozemí a Anglii

OBDOBÍ NOVÉHO VĚKU (16. – 17. STOLETÍ) NA ÚZEMÍ CHORVATSKA	popsat chorvatskou obranu od osmanských Turků	• sledovat postupné šíření turecké expanze do chorvatských zemí s následky (postupný vznik Reliqulae Reliquiarum, chorvatsko–slavonské Vojenské hranice a vlašské otázky) * ** • uvést způsoby odporu a přínos jednotlivců k úspěšné organizaci odporu proti osmanským dobyvatelům ** • popsat následky turecké nadvlády na dobytém chorvatském území a pozici nemuslimského obyvatelstva • popsat postupné osvobozování chorvatských krajů* **
	vysvětlit vztahy Chorvatů a Habsburků	• vysvětlit okolnosti habsburského převzetí chorvatsko–uherské koruny, vnucení reálné unie a zanedbávání organizace osvobozování chorvatských zemí z osmanské nadvlády ** • uvést příčiny, průběh a důsledky zrinsko– frankopanského odporu proti absolutismu a centralismu Vídně* ** • popsat proces vzniku a trvání chorvatsko–slavonské Vojenské hranice (Vojna krajina) **
	popsat situaci v chorvatských zemích za osmanské a benátské vlády	• uvést a ukázat prostory, které představují chorvatskou „rasutu bašćinu"; Kdo v nich vládne a které jsou základní rysy jejich společenského a politického vývoje (Dalmácie, Istrie a Slavonie) * ** • určit a vysvětlit specifika regionálního odporu proti cizí nadvládě v těchto krajích a jejich hospodářský rozvoj • popsat rozvoj Dubrovnické republiky; lokalizovat prostor, vysvětlit hospodářství, kulturu, vzestup a pokles moci republiky a diplomatickou činnost a její dopad na dnešní politickou mapu Chorvatska* **
	popsat kulturní úroveň v uvedeném období	• uvést, jak se v Chorvatsku projevila renesance ve stavitelství, v literatuře a ve výtvarném umění, vyjmenovat významné představitele a jejich díla** • popsat vlivy protestantismu a katolické obnovy na kulturní vývoj • uvést přínos vynikajících osobností v oblasti barokního umění** • zdůraznit spojitost vývoje školství, vědy a kultury s působením církevních řádů (pavláni ,dominikáni, jezuité) ** • vyjmenovat kulturní a historické památky období* **

7.1.3. Nový věk v 18. a 19. století

TÉMA	VZDĚLÁVACÍ VÝSLEDEK	CO VŠE PATŘÍ DO TOHOTO VZDĚLÁVACÍHO VÝSLEDKU?
OBDOBÍ 18. STOLETÍ – „STOLETÍ ROZUMU“ NA ÚZEMÍ EVROPY A VE SVĚTĚ	vysvětlit první průmyslovou revoluci	• uvést podmínky průmyslové revoluce, příklady technických inovací, jejich použití a reflexi na společnost, politiku, každodenní život, hospodářství a kulturu**
	vysvětlit společenský vývoj ve Francii a ve Velké Británii	• popsat učení nejvýznamnějších představitelů osvícenství** • vysvětlit základní rysy společenského vývoje ve Velké Britanii a Francii v 18. století**
	vysvětlit osvícenský absolutismus	• objasnit situaci v evropských osvícenských monarchiích: centralistické a osvícenské reformy, zahraniční politika, hospodářství, militarizace a vztahy mezi společenskými vrstvami** • vysvětlit příčiny, průběh a následky sporů mezi absolutistickými státy a způsob jejich řešení * ** • porovnat osvícenské reformy významných panovníků* **
	popsat vznik Spojených států amerických	• popsat vývoj v britských koloniích na americkém území, vysvětlit příčiny jejich odporu proti britské vládě, průběh a výsledky války za nezávislost s přehledem nejvýznamnějších událostí a osobností, které jsou spojeny se začátkem a průběhem války a poválečnou dobou* ** • popsat vývoj USA a určit vlivy osvícenských myšlenek na formování orgánů moci* ** • popsat zahraniční politiku USA*
	popsat charakteristické rysy vývoje Osmanské říše a Bosny a Hercegoviny za osmanské vlády	• vysvětlit příčiny krize v Osmanské říši v 18. století a způsoby jejího řešení • popsat správní a teritoriální změny a jejich následky na společenské, hospodářské a kulturní poměry v Osmanské říši* • vysvětlit význam a uvést příklady působení františkánů v Bosně a Hercegovině**

OBDOBÍ 18. STOLETÍ NA ÚZEMÍ CHORVATSKA	popsat osvobozenecké války	• popsat následky osvobozeneckých válek v 18. století v chorvatských zemích * ** • popsat okolnosti a význam vyhlášení pragmatické sankce**
	vysvětlit vývoj Chorvatska v době osvícenského absolutismu	• uvést charakteristické znaky vlády Marie Terezie a Josefa II. * • popsat rozdělení chorvatských zemí v době Marie Terezie a Josefa II. * • vysvětlit pojmy: zřízení dvorní kanceláře, terezianismus, josefinismus ve státní správě, armádě, školství, církvi a náboženství, ve stavovské a daňové politice a jejich následky** • vysvětlit usnesení Chorvatského sněmu v roce 1790 v kontextu politického postavení Chorvatska vůči Uhersku
	popsat politickou a hospodářskou situaci v Dalmácii, Istrii a v Dubrovníku	• popsat politické a hospodářské postavení Dalmácie a Istrie za vlády Benátek a Dubrovnické republiky**
	popsat vliv kultury a vědy	• uvést nejdůležitější představitele kultury a vědy v 18. století v Chorvatsku a jejich díla** • popsat význam církevních řádů pro rozvoj vědy a vysokého školství a důležitost založení Akademie jako státní instituce vysokoškolského vzdělávání** • popsat každodenní život v chorvatských městech a na chorvatských vesnicích**

OBDOBÍ POSTUPNÉHO ROZVOJE OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI DO POLOVINY 19. STOLETÍ	vysvětlit Francouzskou revoluci	• vysvětlit příčiny Francouzské revoluce** • popsat průběh revoluce, účastníky, dokumenty a následky** • porovnat reakci evropských států na revoluci
	popsat Napoleonovou dobu	• popsat zvyšování francouzského vlivu v evropské politice, osobnost Napoleona a jeho úlohu v ideologicko–společenském a vojensko–politickém vývoji Francie a Evropy** • popsat postupné vytváření napoleonské Evropy a jeho následky***
	vysvětlit vývoj Evropy a světa po Vídeňském kongresu	• uvést cíl, účastníky a základní usnesení Vídeňského kongresu* ** • rozlišit nacionální a sociální hnutí v Evropě po Vídeňském kongresu** • vysvětlit případy střetávání liberálních demokratických a konzervativních legitimistických sil v Evropě a v Jižní Americe* ** • uvést důvody, které v Evropě vedly k revolučnímu roku 1848/1849 a popsat průběh jeho událostí**
	popsat situaci v Osmanské říši v první polovině 19. století	• popsat krizi v Osmanské říši a vyjmenovat pokusy o reformy v první polovině 19. století a jejich výsledky** • vysvětlit vývoj Bosny a Hercegoviny v té době s důrazem na odpor proti reformám, následující anarchii a konečný pád**

OBDOBÍ 19. STOLETÍ NA ÚZEMÍ CHORVATSKA	popsat situaci na chorvatském území za Napoleonovy doby	• popsat organizaci francouzské nadvlády na chorvatském území, změny hranic, francouzský vliv na kulturu, školství a hospodářství a uvést působení významných osobností* **
	vysvětlit národní obrození a pokusy o národní integraci	• popsat území, na kterém žijí Chorvati, politickou pozici jednotlivých chorvatských zemi a následky politické nejednotnosti* • vysvětlit a rozlišit přínos určitých společenských skupin, institucí a osobností pro chorvatské národní obrození ** • vysvětlit vytváření občanské politické scény a významné politické události v této době**
	vysvětlit revoluční rok 1848/1849	• popsat průběh revolučních událostí v Chorvatsku během roku 1848/1849 v rámci evropských událostí** • popsat činnost předních osobností a integraci chorvatských zemi** • vysvětlit úlohu bána Josipa Jelačiće v domácí a zahraniční politice
	vysvětlit pozici mezi Vídní a Peští	• vysvětlit státoprávní status jednotlivých chorvatských zemí v druhé polovině 19. století a pokusy o teritoriální sjednocení Chorvatska* • vysvětlit reakce na pokusy o reorganizaci habsburské monarchie z feudalismu a centralismu k dualismu** • popsat fungování vlády na ostatním chorvatském území mimo Bánovinu Chorvatsko a popsat postavení tamního obyvatelstva** • vysvětlit okolnosti, které vedly k chorvatsko–uherskému vyrovnání, následky jeho přijetí a důvody jeho revize** • vysvětlit uherské pokusy zbavit Chorvatsko suverenity a odpor proti těmto pokusům** • vysvětlit vztah vůči BaH v době změn vyvolaných povstáním v roce 1875 a rozhodnutím Berlínského kongresu
	popsat vývoj občanské společnosti	• popsat vývoj občanské společnosti v chorvatských zemích od Bachova absolutismu do vlády bána Mažuraniće • vysvětlit vývoj politického myšlení v chorvatských zemích, uvést příklad stanovisek nejdůležitějších stran a popsat působení jejich předních osobností** • popsat vývoj kulturních, hospodářských, církevních a vědeckých institucí, které umožnily přechod k občanské společnosti, uvést činnost jejich předních osobností a vysvětlit základní problémy, které se v té době vyskytují** • vysvětlit srbskou otázku** • interpretovat změny v každodenním občanském životě**
	popsat chorvatskou emigraci	• vysvětlit společenské a hospodářské důvody, směry a následky chorvatského vystěhovalectví v druhé polovině 19. století* **

OBDOBÍ DRUHÉ POLOVINY 19. STOLETÍ V EVROPĚ A VE SVĚTĚ	vysvětlit druhou průmyslovou revoluci	• uvést oblasti základního vědeckého výzkumu, jeho technologické využití, další změny, které vyvolal, a vynálezce a jejich vynálezy** • vysvětlit příčinnou souvislost využití nových zdrojů energie** • vysvětlit spojitost mezi rozvojem přírodních věd, jejich využitím a vlivem na rozvoj společenských věd • uvést formy hospodářsko–politické prezentace (hospodářské výstavy, objevné cesty) **
	vysvětlit imperialismus	• vysvětlit imperialistickou politiku států z hlediska vnitřních a vnějších vztahů a popsat spojení hospodářského vývoje a vznik koloniálních imperií** • popsat procesy formování vojensko–politických svazků * ** • vysvětlit vznik nových nacionálních států v Evropě* ** • označit ohniska koloniálních konfliktů a rozdělení na zájmové oblasti *
	vysvětlit ideologické a společenské vztahy v imperialismu	• vysvětlit ideologické a společenské změny vyvolané hospodářským pokrokem:dělnická otázka a dělnické hnutí, nové filozofické směry a ideologie, popsat vztah církve vůči změnám a zhodnotit přínos nositelů ideologických a společenských hnutí a směrů**

7.1.4. Svět ve 20. a 21. století

TÉMA	VZDĚLÁVACÍ VÝSLEDEK	CO VŠE PATŘÍ DO TOHOTO VZDĚLÁVACÍHO VÝSLEDKU?
OBDOBÍ OD ZAČÁTKU 20. STOLETÍ DO KONCE PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY	vysvětlit důvody mezinárodního napětí v této době	• vysvětlit příčiny střetů, které vyvolala imperialistická politika, na příkladech regionálních krizí a válek do začátku první světové války** • vysvětlit mezinárodní vztahy: označit krizová ohniska a vysvětlit projevy imperialistické politiky jednotlivých států* ** • uvést významné osobnosti a interpretovat jejich úlohu při vytváření imperialistické politiky**
	vysvětlit příčiny a průběh první světové války	• definovat příčiny a průběh první světové války a popsat a porovnat poměry na bojištích a uvést klíčové bitvy** • sledovat vztahy mezi státy během války* ** • analyzovat situaci v carském Rusku, přirovnat politické opce a vysvětlit politické změny a jejich následky** • vysvětlit funkci nových zbraní, způsob válčení a úlohu významných jedinců ve válečných událostech** • popsat každodenní život a následky první světové války pro civilní obyvatelstvo **
OBDOBÍ OD ZAČÁTKU 20. STOLETÍ DO ROKU 1918 NA ÚZEMÍ CHORVATSKA	vysvětlit politickou situaci v Chorvatsku na začátku 20. století	• charakterizovat politická hnutí a strany, které poznamenaly vývoj chorvatských zemí do začátku první světové války** • uvést vlivy evropské a světové politiky na chorvatskou politickou scénu • popsat působení chorvatských politiků, jejich úlohu při řešení chorvatské otázky a možné politické opce**
	vysvětlit vojensko–politickou situaci Chorvatska za první světové války	• popsat účast chorvatských jednotek na jednotlivých bojištích, jejich utrpení a odpor proti nepříteli* ** • popsat každodenní život a následky první světové války pro civilní obyvatelstvo ** • přirovnat působení politických seskupení, jejich cíle a činnost osobností z chorvatských a jihoslovanských zemí**

OBDOBÍ MEZI DVĚMA SVĚTOVÝMI VÁLKAMI NA ÚZEMÍ CHORVATSKA	vysvětlit postavení Chorvatska v Království SHS	• popsat postavení Chorvatska v Království SHS, odpor proti velkosrbské politice dvora a vlády a působení předních stran, jejich představitelů a programů** • vysvětlit příčiny nespokojenosti Chorvatů v jugoslávském státu z hospodářského, politického a nacionálního hlediska na základě historických pramenů** • popsat rozdělení státu na „oblasti“ a ustanovení Rapalské smlouvy*** • ukázat souvislost mezi zahraniční politikou nového státu a příčinami vytváření první poválečné emigrace** • popsat politické působení HPSS/HRSS/HSS a úlohu Stjepana Radiće při řešení chorvatské otázky** • ukázat souvislost mezi historicko–politickou situací a atentátem ve Sněmu a jejich následky**
	vysvětlit stav Chorvatska v Království Jugoslávii	• vysvětlit důvody zavedení diktatury krále Alexandra, popsat její charakteristické rysy a vyhlášení oktrojované ústavy a následky* ** • popsat následky velké hospodářské krize v chorvatském hospodářství • uvést příklady represe režimu a srovnat činnost opozičních stran a působení politické emigrace** • spojit dějepisný kontext a důvody, proč Dvůr mění svou politiku od ustavení místodržitelství** • popsat nové rozdělení státu na bánoviny* • vysvětlit výsledky sněmovních voleb z roku 1935 a 1938 a význam HSS a politickou taktiku Vlatka Mačeka** • vysvětlit historické okolnosti vzniku Bánoviny Chorvatska* ** • srovnat různá politická stanoviska na vznik Bánoviny Chorvatska • charakterizovat režim bánoviny a každodenní život v době těsně před druhou světovou válkou **
	popsat vědeckou a kulturní činnost v Chorvatsku v první polovině 20. století	• vyjmenovat a rozlišit základní umělecké směry, programy a uvést jejich představitele od moderny do roku 1941** • interpretovat důležitost vědeckého vývoje a využití vědy a uvést významné představitele**

OBDOBÍ MEZI DVĚMA SVĚTOVÝMI VÁLKAMI V EVROPĚ A VE SVĚTĚ	vysvětlit společenskou a politickou situaci v době od mírové konference ve Versailles do velké hospodářské krize	• popsat rozhodnutí mírové konference ve Versailles a vysvětlit jejich následky*** • vysvětlit pojem „politika revizionismu" a uvést příklady • popsat působení Společnosti národů** • popsat hlavní rysy politiky vedoucích států a specifické rysy vývoje komunistického Ruska a jejich vliv na politickou situaci ve světě* ** • vysvětlit okolnosti vzniku totalitních režimů ve světě*** • sledovat teritoriální změny v evropských státech*
	vysvětlit společenské a politické podmínky ve světě v období od velké hospodářské krize do začátku druhé světové války	• vysvětlit příčiny a následky světové krize a přirovnat způsoby jejího řešení v jednotlivých zemích** • vysvětlit postupné sílení a rozšíření fašismu a nacismu a jejich následky** • popsat mezinárodní vztahy a ideologie ovlivněné vzájemnou součinností fašistických zemí a politikou ústupků* ** • ocenit činnost významných jednotlivců**
	popsat vliv kultury, vědy, sportu, umění a každodenní život	• popsat oblasti vědeckých výzkumů a jejich využití** • popsat změny způsobu výroby a uvést jejich dopad na výši životní úrovně a každodenní život** • charakterizovat nové umělecké směry** • popsat vliv medií a rozvoj sportovní činnosti
DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA	popsat válečné události	• uvést důvody, které vedly k válečnému konfliktu, a bezprostřední podnět k zahájení války** • popsat proces formování Osy Berlín – Řím – Tokio a antifašistické koalice* • popsat situaci na bojištích a uvést významné bitvy, které byly přelom válečného dění * **
	vysvětlit roli válečné diplomacie	• ukázat na souvislost diplomatické činnosti válčících stran se situací na frontách a s konečným výsledkem války* • interpretovat diplomatická rozhodnutí a jejich odraz na průběh války**
	popsat hrůzy války	• popsat zločiny, pronásledování a utrpení civilního obyvatelstva a vyjmenovat válečné zločince* ** • vysvětlit pojmy: „totální válka", holocaust a genocida** • uvést příklady užití zbraní masového ničení ** • popsat těžký život civilního obyvatelstva během války a následky války**

OBDOBÍ DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY NA ÚZEMÍ CHORVATSKA	vysvětlit vojensko– politickou situaci	• popsat situaci na začátku druhé světové války a průběh událostí na území Království Jugoslávie*** • uvést nositele antifašistických myšlenek v Chorvatsku a popsat jejich činnost v období před válkou a v prvních letech války** • popsat vznik a cíle partyzánského hnutí** • uvést příklady pomoci ohroženým s rizikem ztráty vlastního života a příklady válečné propagandy
	vysvětlit vznik Nezávislého státu Chorvatska (NDH) a popsat situaci v něm	• popsat dobovou situaci, okolnosti a činitele, které vedly k vyhlášení Nezávislého státu Chorvatska* ** • vysvětlit ustavení NDH, její zahraniční a vnitřní politiku, charakter a zločiny ustašovského režimu** • popsat hospodářskou situaci, postavení vědy a kultury během válečného období na území NDH**
	vysvětlit vznik jugoslávské federace	• popsat instituce a vyjmenovat jedince a jejich rozhodnutí, která vedla k vzniku jugoslávské federace** • vysvětlit následky kapitulace Itálie* ** • sledovat sílení antifašistického partyzánského hnutí a jeho vliv na angažování civilního obyvatelstva** • vysvětlit přínos chorvatského antifašismu světovému antifašismu
	popsat konec války a období bezprostředně po válce	• vysvětlit diplomatickou činnost a rozhodnutí** • popsat průběh závěrečných válečných operací a zločiny, které se staly ke konci války a bezprostředně po válce* **

DOBA PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE	vysvětlit poválečné vztahy	• komentovat a argumentovat souzení válečných zločinců a zdůraznit, že válečné zločiny nemohou být nikdy promlčeny** • popsat vznik, úlohu, orgány a působení UN** • vysvětlit procesy dekolonizace a neokolonialismus* ** • analyzovat rozdílné názory mezi bývalými členy antifašistické koalice* • vyjmenovat mírové smlouvy s poraženými státy
	vysvětlit studenou válku	• popsat a vysvětlit politiku studené války a vznik nových spojeneckých paktů* ** • uvést a popsat regionální krize a války a způsoby jejich řešení* ** • vysvětlit politiku uvolňování napětí „detantu“ , její následky a příklady řešení krizí* ** • popsat vliv katolické církve a její programové dokumenty**
	vysvětlit pád „železné opony“	• vysvětlit důvody a postupný rozpad socialismu ve světě a jeho následky*** • interpretovat problematiku rozpadu socialismu, přechodného období-tranzice a vytváření světa „jediného pána“ ***

DOBA PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE NA ÚZEMÍ CHORVATSKA	vysvětlit postavení Chorvatska ve Federativní národní republice Jugoslávii (1945/1963)	• popsat společenskou a polickou soustavu a proces formování hranic FNRJ* • vysvětlit společenské a hospodářské změny a jejich vliv na každodenní život** • analyzovat nacionální a náboženskou otázku ve FNRJ*** • vysvětlit důvody změn v zahraniční politice a jejich následky • vyjmenovat vedoucí osobnosti – nositele společenského a politického života
	vysvětlit postavení Chorvatska v Socialistické federativní republice Jugoslávii (1963/1991)	• posoudit hospodářské a politické postavení Chorvatska v SFRJ* • popsat postavení SFRJ ve světové zahraniční politice a základní determinanty vnitřní politiky** • popsat politiku centralizace a unitarismus v různých oblastech života, vztah k nacionální otázce a chorvatský odpor proti takové politice s následky** • popsat procesy a nejdůležitější události, které vedly k dezintegraci SFRJ** • popsat charakteristické rysy doby, jak se odrážely v společenských, politických a kulturních jevech** • vysvětlit důvody stagnace životní úrovně osmdesátých let • uvést příčiny chorvatské emigrace a popsat politickou a kulturní činnost chorvatských vystěhovalců**

SOUČASNÝ SVĚT	vysvětlit integrační procesy EU	• vysvětlit formování světových politických a hospodářských asociací* • shrnout genezi vzniku EU, cíle, mechanismy a výsledky jejího působení***
	popsat aktuální problematiku současného světa	• vysvětlit světovou situaci po rozpadu socialistického tábora (globalizace, tranzice, terorismus, antiterorismus, ekologická problematika) ***
	popsat vlivy vědy, kultury, sportu a každodenní život	• vysvětlit přístup k technickému, vědeckému, kulturnímu a sportovnímu vývoji ve světě jako ke „globální vesnici" (TV, vesmírné objevy, informatika, objevy v medicíně, nové choroby, nové umělecké a literární směry, sportovní manifestace)** • analyzovat společenské jevy a jejich následky** • vysvětlit působení hudby a sdělovacích prostředků na politické a společenské události
	vysvětlit období samostatné a suverénní Republiky Chorvatsko	• analyzovat důvody odporu proti chorvatské samostatnosti a uvést nositele odporu** • uvést nejdůležitější rozhodnutí, události a osobnosti Republiky Chorvatska v procesu vytváření suverénního chorvatského státu** • uvést nejdůležitější události a přední osobnosti v obraně suverenity (Vlastenecké války) a popsat jejich úlohu** • vyjmenovat nositele agrese a způsob jejich činnosti** • vysvětlit aktivitu mezinárodního společenství • popsat lidské utrpení, materiální škody a kulturní devastaci a přínos chorvatských vystěhovalců a ostatních spřátelených zemí, jednotlivců, skupin a institucí** • uvést neřešené společenské, politické a hospodářské problémy, s kterými se potýká suverénní Chorvatsko • vysvětlit proces zapojování Chorvatska do Evropské unie • vyjmenovat hodnoty, které Chorvatsko přináší Evropě • uvést příklady chorvatských kulturních, uměleckých, vědeckých a sportovních úspěchů v současném světě

POVIJEST 2012_CS.indd 37 10.3.2012 11:10:17

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja

POVIJEST 2012_CS.indd 38 10.3.2012 11:10:17